

Suomen Kuurosokeat ry
Föreningen Finlands Dövblinda rf

Vuosijulkaisu 2020

Sisältö

Puheenjohtajan tervehdys.....	3
Kohti tuntematonta	4
Vuosikokoukset poikkeusjärjestelyin.....	5
Toimintapäivistä voimaa ja sosiaalisia kontakteja	6
Ulkoilupäivänä nautittiin luonnosta	8
Uusia kokemuksia ja uutta toimintaa	10
ICT-palvelut muutoksessa.....	14
Vertaistukea sopeutumisvalmennuksesta	17
Koronaturvallisuus huomioitiin asumisen palveluissa	18
Aluepalvelut -yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa	21
Kuntoutuksesta tukea arkeen.....	22
Videotuotantoa poikkeusoloissa.....	25
Suomen Kuurosokeat ry lukujen valossa	26
Oikeuksienvälvönnän lausunnot ja kannanotot 2020.....	29

Kuntoutuksesta sai arjen
vinkkejä. **22**

ICT-palvelut tarjosi tukea etä-
palvelun kautta. **14**

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry

Etukansi: Kuurosokeiden Shakkikerhossa harjoiteltiin. Kuva: Jaakko Evonen.
Takakansi: Pixabay

Vuosijulkaisun taitto: Heidi Häyrynen

Puheenjohtajan tervehdys

Teksti: Tuula Hartikainen, hallituksen puheenjohtaja

Hyvä lukija,

Koko ihmiskunnan elämää alkoi rajummin tahdittaa COVID-19-virus vuoden 2020 maaliskuusta lähtien. Muunnosvirusten takia pandemiaa on ollut vaikea taltuttaa.

Rokotuksia odotetaan kovasti kautta maailman, jotta pääsisimme jälleen lähemmäksi aikaa ennen koronaa. Yhdistyksen toiminnassa kokoontumis- ja matkustamisrajoitukset vaikuttivat merkittävästi toimintaan ja tapahtumien järjestämisiin. Osa tapahtumista siirrettiin loppuvuoteen ja osa tälle vuodelle. Epävarmuuden jatkuessa toivoimme silti, että pääsisimme toteuttamaan normaalia toimintasuunnitelmaa. Hallitus toteutti kevätkauden kokoukset Skypellä ja syksyn kokoukset Teamsin välityksellä. Siinä tulikin monelle uuden oppiminen. Teams oli aivan uusi tuttavuus. Meistä moni on ottanut ison digiloikan kuluneen vuoden aikana. Meikäläinen sokeana henkilönä ja näppäinkomentojen käyttäjänä on voinut Teamsin kautta osallistua kokousten lisäksi moniin mielenkiintoisiin etäpähtymiin.

Harrastaminen ja kuntoutuskin ovat pääosin jatkuneet. Luottamustehtävien lomassa etenkin viikoittaista jumppatuokiota olen odottanut innolla. Onneksi Kela oli myönteinen kuntoutusjaksojen toteuttamisessa pienissä ryhmissä ja turvaohjeistuksia noudattaen. Tosin jumppatuokioiden toteutuksessa oli pieni tauko. Monelle meille tärkeä kuntoutus voitiin toteuttaa ihan käytännössä ja siten tuoda kuntoutujan arkeen kuntoutussuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita. Näin saatiin meille niin tärkeää vertaistukea.

Yhdistyksen strategia viidelle vuodelle hyväksyttiin. Sen laatimisessa oli hallituksen ja

johtoryhmän apuna ulkopuolinen asiantuntija. Strategian päätavoitteiksi tulivat muun muassa kuurosokeiden osallisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen, jäsenmäärän ja tunnettuuden lisääminen ja kuurosokeustietoisuuden lisääminen yhteiskunnan eri sektoreilla. Toivon, että saamme käytännössä toteutettua asetettuja tavoitteita kuurosokeiden elämänlaadun parantamiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi mahdollisimman monen kuurosokean kohdalla.

Kevätkokouksessa 2020 oli esillä yhdistyksen organisaatiomuutos, joka astuu voimaan 2021 vuoden alussa. Organisaatiossa isoin muutos oli se, että jatkossa on yksi johtaja aiemman kahden sijaan. Lisäksi kahdelle päällekkäälle tuli uusia työtehtäviä ja muutamalla työntekijällä vaihtui esimies. Kevät- ja syyskokouksessa valtakirja oli käytössä jo 16 jäsenellä.

Kevätkokous järjestettiin siirrettynä syyskuulle, mutta läsnäolokokouksena: Kevätkokousta oli myös mahdollisuus kuunnella etänä Teamsin välityksellä. Etänä kokousta seurasi 16 jäsentä.

Syykokous oli kaikkien aikojen jännittävin järjestely. Kokous järjestettiin hajautettuna viidelle eri paikkakunnalla: Helsingissä, Jyväskylässä, Oulussa, Porissa ja Tampereella. Etäyhteyksillä saatiin yhdistettyä kaikki paikkakunnat keskenään. Puheenvuorojen jako ja suljetut lippuäänestykset toteutuivat. ja kokous onnistui hyvin.

Myös näinä aikoina toivon terveyttä. Pidetään positiivista mieltä sekä huolehditaan kunnostamme ulkoillen, sillä sitä ei ole kielletty vaan suositeltu!

Kohti tuntematonta

**Korona oli hyppy tyhjän päälle.
Alettiin rakentaa jotain, mihin ei oltu varauduttu.**

Teksti: Risto Hoikkanen, toiminnanjohtaja

Suomen Kuurosokeat ry aloitti pahaa aavistamatta vuoden 2020 riennot. Suunnitelmia alettiin toteuttaa, tapahtumapaikat oli varattu ja ihmisiä tiedotettu. Kaikilla oli odottava ja toiveikas mieli.

Alkoi kuulua huhuja oudosta Kiinan taudista. Suomessa ei ollut hätää: oli yksi sairastunut ja sekin vain ulkomaalainen turisti Lapis- sa omalla reissullaan. Sitten alkoi tapahtua. Kaikkialla maailmassa putkahteli tautitapa- uksia, Suomi mukaan lukien. Alettiin saavut- ta kulkutaudin ja orastavan hätätilan tun- nusmerkit. Suomen hallitus aloitti toimintojen rajaamisen ja erilaiset turvaamistoimet.

"Monien ihmisten ystäväpiirit ja toi- mintaympäristöt olivat jo normaaliolosuhteissa melko rajalliset. Nyt pandemian aikaan rajoitukset lisääntyivät. Kuurosokeat erityisesti tarvitsevat lähikontaktia ja lähiyh- teyksiä muihin."

Suomen Kuurosokeat ry painoi paniikkina- pulaa ja kaikki ryhmät, kerhot, retket ja ta- pahtumat laitettiin jäihin. Palveluasumisessa kiellettiin kaikki ulkopuoliset vieraat, mukaan- lukien viittomakielen tulkit ja henkilökohtaiset

avustajat. Jäsenistön ja asiakkaiden ja työn- tekijöiden tunnelmat vaihtelivat paniikin ja suuttumuksen välimaastossa. Joku taisi jopa sanoa, että ei tässä muutenkaan ole ollut ul- koisia yhteyksiä, joten ei mikään edes muutu.

Alkukesästä 2020 tauti hellitti ja alettiin taas toimia normaalimmin. Huokaistiin jopa helpo- tuksesta. Syksy kuitenkin tuli, ja jo pandemi- aksi luokitettu tauti alkoi taas voimistua. Oli aika rakentaa uusi normaali, jatkaa arkea ra- joitteiden ja turvallisuusmääräysten kanssa. Harjoiteltiin visiirien, maskien ja käsineiden käyttöä ja opeteltiin hygieniaa ja etäisyyksiä. Löytyi hyviä käytäntöjä. Viittomakielen tulkit pystyivät taas toimimaan ja henkilökohtaiset avustajat pääsivät jälleen koteihin. Vierailu- käytännöt palveluasumisyksikössä muoutuivat.

Monien ihmisten ystäväpiirit ja toimintaym- päristöt olivat jo normaaliolosuhteissa melko rajalliset. Nyt pandemian aikaan rajoitukset li- sääntyivät. Kuurosokeat erityisesti tarvitsevat lähikontaktia ja lähiyhteyksiä muihin. Etätyö- kaluilla ei saa elettyä normaalia elämää. Näin ajatellen pandemia aiheutti ja aiheuttaa yksi- näisyyttä sekä jonkinlaista ahdistusta.

Vuoden 2020 yksi merkittävä havainto on ol- lut toisen ihmisen kaipuu ja läheisyyden tarve. Ennen niin helppo ja arkinen on ollut tavoitta- mattomissa. Odotukset rokotteille ja uudelle turvallisuudelle olivat keskiössä. Tarve halata on ollut suurimmillaan vuoden 2020 lopussa!

Syyskokous järjestettiin hajautetusti viidellä paikkakunnalla. Kuva Kuurosokeiden Toimintakeskukselta Tampereelta.

Vuosikokoukset poikkeusjärjestelyin

Koonti: Heidi Häyrynen, viestinnän asiantuntija

Kuva: Jaakko Evonen, sisällöntuottaja

Koronavuosi näkyi Suomen Kuurosokeat ry:n vuosikokouksissa. Kevät- ja syyskokous järjestettiin poikkeusoloissa koronaturvallisuusjärjestelyjä noudattaen. Tilaisuuksissa huolehdittiin turvaväleistä ja käsihygieniasta. Lisäksi käyttöön otettiin maskeja ja visiirejä.

Sääntömääräinen kevätkokous järjestettiin 26. syyskuuta Kuurosokeiden Toimintakeskuksella, Tampereella. Alun perin kokous oli tarkoitus pitää keväällä, mutta koronatilanteen vuoksi se siirrettiin syksyille. Kevätkokouksessa oli valtakirjamenettely käytössä ensimmäistä kertaa. Jäsen sai halutessaan antaa äänestystä varten valtakirjan kokoukseen osallistuvalla valtuuttamalleen henkilölle.

Jäsenillä oli myös mahdollisuus seurata kokousta etänä. Kokoustilasta välitettiin ääntä ja kuvaa.

Sääntömääräinen syyskokous pidettiin 21. marraskuuta. Kokoontumisrajoitusten takia kokous järjestettiin historiallisesti hajaautetusti viidellä paikkakunnalla. Tampere toimi pääpaikkana. Helsinki, Jyväskylä, Oulu ja Pori osallistuivat etäyhteydellä, ja niissä oli äänestämismahdollisuus. Hajautetun kokouksen järjestelyt onnistuivat hyvin.

Juttu on koostettu Tuntosarvi 10/2020 ja Tuntosarvi 1/2021 artikkeleiden pohjalta.

Toimintapäivistä voimaa ja sosiaalisia kontakteja

Vuosi 2020 on ollut Toimintapäivien asiakkaille poikkeuksellinen. Tapaamisia on voitu järjestää vain rajatusti ja koronaturvallisuusohjeita noudattaen.

Teksti: Heidi Häyrynen, viestinnän asiantuntija

Kuva: Anita Palon kotialbumi

Helsingin ja Tampereen Toimintapäivät järjestivät kuulonäkövammaisille vertaistukea, tutustumistilaisuuksia ja tapahtumia asiakkaiden toiveiden mukaan. Kulunut vuosi 2020 oli poikkeuksellinen. Koronapandemian takia oli erilaisia kokoontumisrajoituksia, ja toiminta oli välillä katkolla tai sitä pystyttiin järjestämään vain rajatusti.

Metsään ja luontopolulle

Helsingin Toimintapäivien ohjaaja **Anita Palo** kertoo, että kesäkuussa käynnistyi vanha tuttu kuntopiiri. Se on järjestetty aiemmin sisällä. Kuntosalissa on kuntoiltu ja lisäksi on vesijumpattu ja uitu. Koronan takia kuntopiiri

muuttui kuitenkin ulkoilupäiviksi. Tilaisuuksissa noudatettiin varotoimenpiteitä, jotta ne voitiin järjestää mahdollisimman turvallisesti. Joka viikko kokoontuvan kuntopiirin käynnistyminen oli asiakkaille tärkeää.

– Asiakkaat olivat ulkoilupäiviin tyytyväisiä, sillä monen kuurosokean on vaikea lähteä yksin ulos. Onnistuimme ryhmänä kokoontumaan, ja asiakkaat onnistuivat saamaan tulkin.

Toimintapäivät ulkoilivat Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla. Ulkoilupäiviä oli kymmenissä paikoissa esimerkiksi Pirttimäen, Luukin ja Uutelan sekä Lauttasaaren ulkoilualueilla. Usein porukalla suunnattiin metsään luontopolulle. Ohjelmassa on ollut kuntolenkkeilyä, metsäjumppaa, pelejä ja ulkona uintia, jos se on ollut mahdollista. Päivään on voinut kuulua myös evästäuko luonnon keskellä tai grillausta tai on poikettu kahvilaan. Suunnitelmista oltiin joustavia, sillä sää saattoi välillä tuoda yllätyksiä matkaan.

Pienimuotoisia kokoontumisia

Syksyllä järjestettiin joitakin sisätapahtumia. Palo tiedotti koronaturvallisuusohjeista asiakkaille etukäteen. Tapahtumiin oli myös ennakkoilmoittautuminen, sillä kokoontua sai vain rajattu määrä ihmisiä. Tilaisuuksissa

"Koronaturvallisuusohjeista tiedotettiin asiakkaille etukäteen. Tapahtumiin oli myös ennakkoilmoittautuminen, sillä kokoontua sai vain rajattu määrä ihmisiä."

Kuntopiiri on suunnannut usein luontopolulle metsään.

noudatettiin turvaetäisyyksiä. Kun osallistujia oli paljon, heidät jaettiin pienempiin ryhmiin. Asiakkaat noudattivat hyvin ohjeita ja käyttivät maskeja ja käsidesiä.

– Ulkoilupäivien lisäksi elokuussa, lokakuussa ja marraskuussa oli muutamia tapahtumia, kuten Fazer-päivä, Kauneuspäivä, Aluepalvelujen kuulumiset sekä Hyvinvointipäivä ja Pannu kuumana -tilaisuudet.

Palo kertoo saaneensa palautetta muutamilta kuurosokeilta, että he olisivat halunneet osallistua tapahtumiin, mutta koronasta johtuvista syistä he eivät uskaltaneet tai voineet osallistua. Osa esimerkiksi kuului riskiryhmään. Asiakkailta on kuitenkin ollut ikävä toistensa luo. Palo harkitsi myös verkkotapahtumien järjestämistä, mutta arvioi, että fyysiset

kokoontumiset sopivat Toimintapäiviin paremmin.

– Monella minun asiakkaallani ei ole tietokoneita ollenkaan, tai Teams-ohjelma ei ole tuttu. Ei ole oikeudenmukaista, että ne osallistuvat, joilla on tietokone ja ohjelma, ja muut jäävät syrjään. Ajattelin, että on tasapuolisempaa, että verkkotapahtumia ei järjestä, hän sanoo.

Toimintapäivien myötä monet hiljaisemmatkin kuurosokeat ovat rohkaistuneet ollessaan muiden kanssa. Palo pohtii, miten he voivat pitkän koronatauon aikana tai sen jälkeen?

Ulkoilupäivänä nautittiin luonnosta

Teksti: Anita Palo, Toimintapäivien ohjaaja

Kuva: Anita Palon kotialbumi

Suomen Kuurosokeat ry:n Helsingin Toimintapäivillä on ollut vuosia perinteenä torstain kuntopiiri. Se sisältää kuntoharjoituksia, vesijumppaa, uintia ja saunomista. Moni asiakas tykkää ja haluaa kuntoilla ja lenkeillä, joten kokeilin järjestää myös ulkoilupäiviä.

"Lenkillä Jaana kävelee ensimmäisenä, ja hän kertoo tarinoita esimerkiksi paikan historiasta, rakennuksista ja luonnosta. Minä katson aina viimeisenä, ettei kukaan eksy matkalla."

Olemme saaneet paljon hyviä palautteita: asiakkaat ovat pitäneet ulkoiluista eri paikoissa. He ovat saaneet nähdä ja kokea erilaisia asioita luonnossa, metsässä ja puistossa. Asiakkaita on ollut paljon.

Suunnittelemme ja toteutamme ulkoilupäiviä vetäjä **Jaana Marttilan** kanssa asiakkaiden toiveiden mukaan. Yleensä aloitamme lenkeilyllä. Jos matkan varrella on ulkokuntosali, kokeilemme laitteita. Meillä on ollut myös frisbeegolfia, uintia, saunomista, grillaamista ja erilaisten pelien pelaamista.

Lenkillä Jaana kävelee ensimmäisenä, ja hän kertoo tarinoita esimerkiksi paikan historiasta, rakennuksista ja luonnosta. Minä katson aina viimeisenä, ettei kukaan eksy matkalla.

Ulkoilun loputtua istumme kahvilassa, ravintolassa tai terassilla syöden ja juoden. Välillä meillä on omia eväitä mukana.

Juhannuksen jälkeen kävimme Vantaan Kuusijärvellä. Päivä oli aurinkoinen ja lämmin. Kuusijärvellä on ulkoilualue, ja sieltä löytyvät muun muassa kahvila, uimaranta, puu- ja sähkösaunat ja ulkokuntosalit. Paikka on suosittu myös lapsiperheiden parissa ja aivan ihana paikka ulkoilla. Luontopolulla on hyvä ja helppo kävellä.

Kokoontumisen aluksi tervehdimme, vaihdoimme kuulumiset ja keskustelimme, mistä aloitetaan. Lähdimme ensin lenkille järven ympäri. Matka oli alle kolme kilometriä.

Pidimme kahvitauon terassilla ja jatkoimme kävelemistä grillipaikalle. Pelasimme ensin mölkkyä. Voi sitä riemua ja naurua. Näki, kuinka porukka nautti. Sitten siirryimme nuotion ääreen grillaamaan makkaroita. Oli lämmin ja hikinen päivä, joten päätimme vielä pulahtaa veteen ja uimaan.

Meillä meni yli neljä tuntia, mutta eipä se haitannut. Pääasia oli, että kaikilla oli hauskaa. On tärkeää, että asiakas voi kohentaa kuntoa, kokeilla uusia asioita ja saada vertaistukea. Yhdessä voi tehdä ja nauraa sekä nauttia kestävästä luonnosta.

Juttu on julkaistu alun perin kerran Tuntosarvessa 8/2020.

Kuntopiiri on käynyt kymmenissä ulkoilukohteissa.

Vuosi 2020 Voimavaroja vahvistavassa toiminnassa

Voimavaroja vahvistava toiminta sisältää yhdistyksen kerhotoiminnan, leirit sekä Helsingin ja Tampereen toimintapäivät. Toimintaan osallistui aktiivisesti 178 asiakasta.

Kerhot ja leirit

- Valtakunnallisia kerhoja olivat Kalakerho Kalakaverit, Keilakerho, Jutajat, Viitot ja Shakkikerho. Ne kokoontuivat 15 kertaa vuoden aikana.
- Paikallisia kerhoja toimi Lahdessa, Oulussa, Tampereella, Satakunnassa, Keski-Suomessa ja Hervannassa sekä Pohjanmaalla. Ne kokoontuivat 26 kertaa vuoden aikana.
- Kerhotoimintaan osallistui kaikkiaan 101 eri kuulonäkövammaista henkilöä tai omaista.
- Nuorille järjestettiin kaksi leiriä ja kerhoveikkejä.

Tampereen ja Helsingin Toimintapäivät

- Helsingin Toimintapäivissä toteutettiin 75 tapahtumaa.
- Tampereen toimintapäivien retkiä ja tapahtumia oli 21.
- Ahjolan opintopiirit ovat osa Tampereen Toimintapäiviä. Kokoontumisia oli 152 kertaa.
- Helsingin ja Tampereen Toimintapäivien tapahtumiin osallistui yhteensä 74 eri asiakasta.
- Helsingin ja Tampereen Toimintapäivät perustivat Facebook-sivut ja sen kautta jaettiin yhteisiä kokemuksia ja pidettiin yhteyttä asiakkaisiin.

Uusia kokemuksia ja uutta toimintaa

Kommunikaatiopalvelut tarjosi koulutuksia, ohjauksia, konsultointia ja kirjallista ja viitottua materiaalia kaikenikäisille kuurosokeille, heidän lähipiirilleen sekä yhteistyöverkostoille.

Teksti: Riitta Lahtinen, kommunikaatiopäällikkö

Kuva: Riitta Lahtisen kotialbumi

Uusi arki

Maaliskuussa korona toi toimintaamme turvallisen opetus- ja konsultoinnin muutostarpeen. Jos halusimme pitää opetuksia ja kontakteja edelleen toisiimme ja oppijoihin turvallisesti, oli meidän vastattava nopeasti uuteen arkeen.

Onnistuimme parissa viikossa mukauttamaan toimintamme mahdolliseksi haastavassa tilanteessa. Niin kuin usealla muullakin toimijalla webinaarit, etäopetus ja Classroomin kokeilut tulivat osaksi arkea.

"Kysytyimpiä koulutuaiheita olivat moniaistisuus, kuurosokeus, haptiikka, sormittamismenetelmät, kuvailu, opastus, sosiaaliset pikaviestit, sairaalahaptiisit - ja kansio sekä etätulkkauspalvelut."

Toimintaa ja tuotoksia

Kommunikaatiopalvelut tarjosi koulutuksia, ohjauksia, konsultointia, materiaalityöntöä ja verkostoyhteistyötä haasteellisesta vuodesta huolimatta. Asiakkaina olivat eri-ikäiset kuurosokeat henkilöt, omaiset ja lähipiiri, alan opiskelijat sekä ammattilaiset.

Poikkeuksellisenä vuotena ryhmä- ja yksilökoulutuksia järjestettiin 125. Koulutuksia oli perheissä, päiväkodeissa ja kouluissa. Asiakasryhminä olivat niin kuulonäkövammaiset kuin syntymästä kuurosokeat henkilöt. Eri ammattiryhmistä osallistui viittomakielen tulkkeja, hoitajia, avustajia ja opettajia.

Kysytyimpinä koulutusaiheita olivat moniaistisuus, kuurosokeus, haptiikka, sormittamismenetelmät, kuvailu, opastus, sosiaaliset pikaviestit, sairaalahaptiisit ja -kansio sekä etätulkkauspalvelut. Toimintaan osallistujia oli 1217. Heistä kuurosokeita oli 96 ja loput lähipiiriä ja verkostoa. Kuurosokeiden kohtaamisen näyttöihin osallistui 13 työntekijää.

Konsultointi sisälsi erilaisten lausuntojen kommentointeja ja tukea yksilöllisiin kommunikaatiotilanteisiin. Konsultointeja tehtiin 59 erilaisesta aiheesta. Ne liittyivät

perheopetuksen saamiseen, oikeuteen kieleen ja kommunikaatioon, kirjoitustulkkaukseen sekä puhevalmiiden tulkkaukseen, kielenhuoltoon, käsitteisiin ja kommunikaatioon eri apuvälinein.

Etäopetuksen kehittämisen vuosi

Tutustuimme, testasimme ja järjestimme etäyhteyksillä koulutuksia ja webinaareja ammattilaisille sekä kuurosokeille asiakkaille. Alku oli ongelmien ratkaisuja. Parin kuukauden jälkeen kokemuksemme kasvoivat niin Zoomista kuin Teamsistä. Haastavinta oli ratkaista kontaktit eri apuvälineillä. Etätulkkauksen mahdollisuus oli monelle kuulonäkövammaiselle ja kuurosokealle henkilölle uutta.

Syksyllä loimme "iltakoulun" eri kommunikaatiomenetelmistä. Etäyhteydet mahdollistivat yhteisen opiskeluhetken vanhemmille, isovanhemmille ja sisaruksille. Etäyhteyksillä välimatkat hävisivät, ja eri sukupolvet osallistui- vat samaan aikaan pohtimaan kommunikaation kysymyksiä.

Opimme myös sen, että etäkontaktit eivät onnistu kaikilta. Haastetta toivat laitteiden käytön osaaminen sekä sopivan ja toimivan tulkkauksen järjestely. Etäyhteyksissä menetimme arvokkaan mahdollisuuden toisen kanssa harjoitteluun ja tuntiaistilla kokemiseen.

"Haastavinta oli ratkaista kontaktit eri apuvälineillä. Etätulkkauksen mahdollisuus oli monelle kuulonäkövammaiselle ja kuurosokealle henkilölle uutta."

Pandemia loi uusia aihetarpeita

Koronan levitessä turvallinen kommunikaatio ja opastus olivat monen mielessä. Turvallisesta toiminnasta teimme useita eri kirjoituksia ja viitottuja materiaaleja. Ne löytyvät Suomen Kuurosokeat ry:n verkkosivuilta palveluista, kommunikaatiopalveluiden alta. Sivuilla on ohjeita ja vinkkejä korona-ajan kommunikaatioon, turvalliseen toimintaan ja opastukseen ulkona asioidessa sekä sairaalakansion käyttöön. Etäavustaminen ja -tulkkaus sekä ulkona liikkuminen ovat myös viitottuna.

Kotioloihin kyseltiin ideoita jakaa yhteisiä harrasteita. Kun kuvia ja valokuvia ei näe, yksi mahdollisuus on tehdä tuntoaistilla koettavia muisteloita. Verkosta löytyy ideapohjia matkamui- stojen hyödyntämiseen *"Muisteloita matkoilta"* ja *"Kosketeltava elokuva; tunnistatko?"*.

Vaikuttavuutta kirjoituksilla ja verkkosivuilla

Yhteistyöverkostomme arvioi verkkomateriaaliamme korkealaatuiseksi ja tiedottavaksi. Materiaalia löytyy kommunikaation eri menetelmistä ja eri tilanteista. Kaikkineen kommunikaatiopalvelut tuotti 46 julkaisua. Ne olivat lehtiartikkeleja, haastatteluja, verkkomateriaalia sekä lukuja kirjajulkaisuissa.

Tuntosarvessa ilmestyivät *"Sairaalakansion avulla kohtaamisesta sujuvampaa"* (3/2020, 8-10), *"Turvallinen toiminta ja opastus ulkona asioidessa"* (4/2020, 10-11) ja *"Kokeilussa päällepuettava etäisyyspyyntö"* (5/2020, 16-17). Syntymästä kuurosokeiden kommunikaatiosta tuotettiin yhteistyössä Tikoteekin kanssa videomateriaalia huomioivasta yhdessäolon mallista (HYP). Kirjassa *"Eri tavoin kommunikoivien kohtaaminen sosiaali- ja terveysalan työssä"* ilmestyi luku *"Kuulonäkövammaisen henkilö asiakkaana ja potilaana"*. Kirjassa *"Saavutettava viestintä: Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä"* ilmestyi artikkeli *"Elokuvakokemus kuurosokean osallistujan näkökulmasta"*.

Poikkeusvuosi on luonut uusia aihetarpeita.

"Kommunikaatiopalvelut loi ohjeita ja vinkkejä korona-ajan kommunikaatioon, turvalliseen toimintaan ja opastukseen ulkona asioidessa."

Kehittämistä ja kansainvälistä yhteistyötä

Yhteistyössä Elina Kontun, Epanet-professori (autismikirjo ja kehitysvammapsykologia) Tampereen yliopisto & Seinäjoen yliopistokeskus, pidettiin yhteinen kesäseminaari *"Sensitiivinen vuorovaikutus – Viestinnän valta ja valta viestinnässä, kommunikaatiosuhteiden merkitys"*. Siellä oli alamme luento *"Kunnioitetaan ja sopien – Sosiaalishaptinen kommunikaatio eli kosketusviestit arjen tilanteissa"*.

Kesällä järjestettiin suuri kansainvälinen Dbi (Deafblind International) webinaari, jossa saimme esitellä korona-ajan vaikutuksia kuurosokeiden arkeen aiheella *"Koskematon, uusi maailma"*.

Arvokkaita oppilastöitä

Valmistuneet oppilastyöt ilmestyivät verkkosivuillamme. Jokapäiväisiin arkiteemoihin liittyvät Humanistisen ammattikorkeakoulun viittomakielen tulkkien tekstit avaavat haptista tutkimista kuvailun tukena, taktiilisti viitotusta kuvailusta tilan hahmottamista.

Vaalijalan ohjaajia ohjattiin *"Kosketusviestit kosketustarinassa ja rentoutuksessa syntymästä kuurosokeiden kanssa -projektin"* tekemisessä. Lisäksi ohjattiin pro gradu -työtä opettajien ja vanhempien kokemuksista kuulonäkövammaisen oppilaan fyysisestä oppimisympäristöstä.

Vuosi kaikkine kokemuksineen osoitti tärkeän taidon, resilienssin, eli muutoskykyisyytemme ja -kestävyytemme. Voimme innovoida ja tuoda uusia keinoja tavoitteidemme saavuttamiseksi erittäin haasteellisessa tilanteessa.

Kommunikaatiopalvelut verkkosivuilla

Vuoden aikana vierailuja kommunikaatiopalveluiden verkkosivuilla oli yli 13 000.

Suosituimmat sivut olivat sosiaalishaptinen kommunikaatio ja taktiilit sormiaakkoset.

ICT-palvelut muutoksessa

Rahoituksen merkittävä lasku sekä koronapandemia loivat uudistustarpeita ICT-palveluihin. Isoimpia muutoksia olivat valtakunnallisesta aluejaosta luopuminen ja etähallittujen palveluiden käyttöönotto myös asiakastyössä.

Teksti: Marko Vainioma, ICT-päällikkö

Vuosi 2020 oli Suomen Kuurosokeat ry:n ICT-palveluille muutosten vuosi. Tarve muutokselle syntyi sekä avustusmäärän merkittävän laskun ja siitä seuranneiden vähenevien resurssien että koronapandemian takia. ICT-palveluiden STEA-rahoitus pieneni nopealla aikataululla yli 360 000 eurosta nykyiseen 250 000 euroon.

Tämän seurauksena henkilöstömäärä väheni, perinteisestä valtakunnallisesta aluejaosta luovuttiin ja siirryttiin keskitettyyn helpdesk-malliin, jossa etähallitut palvelut näyttelevät keskeistä roolia toiminnassa. Suunnitellut muutokset toiminnassa ja siirtyminen digitaaliseen helpdesk-järjestelmään myös asiakastyössä osuivat koronapandemian suhteen erinomaiseen kohtaan.

"ICT-palveluilla oli kevään koronasulun aikana toimivat menetelmät jatkaa kuurosokeiden asiakkaiden ICT-tukea ja -koulutusta uusilla menetelmillä. Toiminta laajeni ja asiakasmäärä kasvoi."

ICT-palveluilla oli kevään koronasulun aikana toimivat menetelmät jatkaa kuurosokeiden asiakkaiden ICT-tukea ja -koulutusta aiemmassa laajuudessaan uusilla menetelmillä. Itse asiassa toiminta laajeni ja asiakasmäärä kasvoi noin 10 prosentilla vuoden 2020 aikana, joka oli jossain määrin odottamaton muutos.

Odotimme myös tuloksellisuuden ja asiakasmäärien laskevan tilanteessa, jossa kuurosokealle ei ole enää nimettyä ja tuttua ICT-työntekijää, vaan hän joutuu asioimaan "kasvotoman" helpdeskin ja ensisijaisesti etähallittujen palveluiden kautta. Iloksemme huomasimme kuitenkin palvelumallin toimivan erinomaisesti ja hyvin kustannustehokkaasti. Asiakkaat saivat nopealla aikataululla apua ja ne ongelmat, joita ei voitu etähallintamenetelmin ratkaista, voitiin koronasta huolimatta tehdä asiakkaan luona tapahtuvalla tukikäynnillä.

Muutoksesta ei kuitenkaan seurannut pelkäämään positiivisia asioita. Sekä korona että palvelujen tarjoaminen pääosin etämenetelmin näkyivät asiakkaiden kokemana ihmiskontaktien vähenemisenä. Tästä seurasi tilanne, jossa ICT-palveluihin otettiin yhteyttä myös niissä tilanteissa, joissa asiakas ei tarvinnut varsinaisesti ICT:n palveluita, vaan kontakteja toiseen ihmiseen. Asiakkaita ohjattiin tällaisissa tilanteissa esimerkiksi aluepalveluille, jolla on paremmat edellytykset hoitaa yksinäisyyden tuomia ongelmia.

Myös ICT-koulutus oli merkittävien haasteiden edessä. Toimintaa pyrittiin siirtämään verkkoon käyttäen muun muassa Google Classroom -oppimisalustaa, mutta ryhmäkoulutuksen toteuttaminen moninaisilla kommunikaatiotavoilla ja erilaisilla osaamistasoilla oleville kuurosokeille osoittautui vaikeaksi tehtäväksi. Koulutusta tulisi kuitenkin tuottaa merkittävässä laajuudessa, jotta kuurosokea pystyisi hyödyntämään hänelle räätälöityä digitaalista kokonaisuutta apuvälineineen sillä tasolla, että hän pystyy toimimaan yhteiskunnan muuttuvissa palveluissa.

"Ryhmäkoulutuksen toteuttaminen verkossa moninaisilla kommunikaatiotavoilla ja erilaisilla osaamistasoilla oleville kuurosokeille osoittautui vaikeaksi tehtäväksi."

Helpdeskissä työskentelevä ICT-asiantuntija Seppo Tero on puhelimitse yhteydessä asiakkaaseen. TeamViewer-etäyhteyden kautta tietokoneongelma saatiin ratkaistua. Kuva: Heidi Häyrynen.

Käytännössä etämenetelmät soveltuvat tähän tarpeeseen valitettavan heikosti. Erityisesti ongelmia on silloin, kun asiakas on vasta siirtynyt käyttämään digitaalisia palveluita tai hänen apuvälineensä ovat esimerkiksi heikentyneen aistitilanteen takia vaihtuneet. Usein kuurosokea tarvitsee tässä vaiheessa merkittävää henkilökohtaista tukea ja koulutusta, jotta hän pystyy käyttämään järjestelmiään tarpeen mukaisella tavalla.

Koronapandemia ei ole vaikuttanut pelkästään ICT-palveluiden toimintaan, vaan tilanteesta on kärsinyt koko järjestö. Erityisesti tämä on näkynyt Suomen Kuurosokeat ry:n

hallituksen sekä kevät- ja syyskokousten järjestelyissä, jotka on toteutettu merkittävässä määrin joko hajautettuna tai kokonaan etäkokouksin. Nämä ovat aiheuttaneet uusia paineita myös ICT-palveluille ja pakottaneet löytämään ratkaisumalleja näiden kokousten järjestämiseksi. Marraskuussa 2020 järjestettiin järjestön ensimmäinen hajautettu syyskokous samanaikaisesti viidellä paikkakunnalla. Tässä ICT:llä oli merkittävä rooli digitaalisten järjestelmien toteutuksessa. Kokousjärjestelyt onnistuivat kuitenkin yli odotusten, ja tämä saattaa luoda aivan uusia kokouskäytäntöjä myös tulevaisuudessa.

Matkapuhelimen aistivammoja tukevien toimintojen opettelu voi olla yksi osa kuntoutusta. Ohjaajana ICT-kouluttaja Maarit Patrikainen (vasemmalla). Kuva: Jaakko Evonen.

Vertaistukea sopeutumisvalmennuksesta

Teksti: Taru Kaaja, järjestöpäällikkö

Sopeutumisvalmennuksessa jaettiin tietoa palveluista ja tavattiin toisia vertaistuen merkeissä.

Vuodelle 2020 suunniteltiin järjestettäväksi 11 sopeutumisvalmennuskurssia. Koronan vuoksi pystyttiin järjestämään turvallisesti koronarajoitukset huomioiden viisi aikuisille suunnattua kurssia. Niistä kolme pidettiin Tampereella, yksi Porin virkistysshotelli Yte-rissä ja yksi Janakkalan Kiipulassa.

Kuurosokeat ja kuulonäkövammaiset pääsivät sopeutumisvalmennuksessa jakamaan kokemuksia vertaisryhmissä. Kurssit sisälsivät keskustelua ja toiminnallisia harjoituksia. Osallistujat saivat voimavaroja selvittää kaksoisaistivamman kanssa mahdollisimman

itsenäisesti. Kursseilla jaettiin tietoa palveluista, apuvälineistä sekä keskusteltiin yhdessä turvallisesta liikkumisesta ja tiedonsaannista.

Tavoitteena oli vahvistaa kurssilaisten jaksamista arjessa huomioiden niin fyysiset kuin psyykkiset voimavarat sekä kuurosokeuden tuomat erityishaasteet. Vertaisryhmässä pohdittiin ikääntymisen vaikutusta elämään, ja kurssilaiset saivat tietoa kunnon ja terveyden ylläpitämiseen.

Kurssilla opeteltiin hyödyntämään kokonaisvaltaisesti eri aisteja. Niitä herkistettiin harjoitteiden ja kokemusten avulla. Osallistujat harjoittelivat käsillä hahmottamista, maku- ja hajuaistin erottelua sekä tasapainoaistin käyttöä.

"Kurssilla opeteltiin hyödyntämään kokonaisvaltaisesti eri aisteja. Osallistujat harjoittelivat käsillä hahmottamista, maku- ja hajuaistin erottelua ja tasapainoaistin käyttöä."

Yksilökurssi sisälsi kuulonäkövammaisten yksilöohjausta ja ryhmätoimintaa. Osallistujan oman elämäntilanteen mukaan kurssiin kuului kommunikaatioon, näönkäyttöön, liikumistaitoon ja opastukseen sekä kuuloon liittyviä asioita.

Termi sopeutumisvalmennus oli STEA-avustuksen kurssitoiminnan käytössä viimeisen vuoden. 2021 alkaen Suomen Kuurosokeat ry käyttää vastaavista kursseista nimeä Toimintakykyä muutoksessa (Tomu).

Koronaturvallisuus huomioitiin asumisen palveluissa

**Kuurosokeiden Toimintakeskuksella asukkaiden ja
työntekijöiden turvallisuudesta huolehdittiin noudattamalla
koronaturvallisuusohjeita. Asukkaiden päiviin virkistystä toivat
pienet aktiviteetit, kuten ulkoilu ja lehdenluku.**

Teksti: Jaakko Evonen, sisällöntuottaja

Kuvat: Heidi Häyrynen

Mennyt koronavuosi näkyi Suomen Kuurosokeat ry:n asumisen palveluissa Kuurosokeiden Toimintakeskuksella, Tampereella. Vuoden muutokset tuntuivat myös asukkaiden arjessa.

Lähihoitajat **Sari Pirinen** ja **Olga Korhonen** kertovat, että asumisen palveluissa otettiin heti käyttöön kasvomaskit, turvavälit ja tehostettu käsihygienia, kun koronatilanne alkoi.

– Turvavälit olivat tärkeitä. Ihan lähelle ei voinut mennä, paitsi taktiilien (kädestä käteen viittovat) kanssa, kertoo Pirinen.

Korhosen mukaan korona-aika ahdisti alkuun monia asukkaita. Työntekijät pyrkivät rauhoittamaan ja myös tapaamaan heitä.

Korhonen luettelee joitakin esimerkkejä tilanteista, joihin korona vaikutti. Talon ulkopuoliset tapahtumat, kuten Ahjolan piirit, peruutettiin. Tulkin tilaaminen ei onnistunut puoleen vuoteen eikä ystäviä voinut tavata. Ruokailutkin piti miettiä uusiksi, jotta ihmiset saatiin sijoitetuksi turvallisesti. Ristontalon vilkas aulaakin, jossa ennen pelattiin korttia, koki osansa.

– Siellä oli täysi hiljaisuus verrattuna aikaan ennen koronaa. Elämä muuttui täysin, huokaisee Korhonen.

Asukkaita muistutettiin koronan vaarallisuudesta sekä siitä, miksi maskin pitäminen on tärkeätä. Pirinen ja Korhonen arvioivat, että maskiin on jo nyt totuttu.

Aktiviteetteja sisällä ja ulkona

Koronavuosi toi mukanaan erilaisia luovia ratkaisuja, joiden avulla arkea pyrittiin helpottamaan. Ryhmäkodissa oli pieniä aktiviteetteja, kuten pelit, jumppa ja lehdenluku.

–Ennen rajoituksia asiakkaat kävivät kahvilla Ristontalossa. Nyt kun tämä on jäänyt, on lehdenluku osalle tosi tärkeätä. Halutaan tietää, mitä maailmalla tapahtuu, kertoo Pirinen.

Videopuheluilla pidettiin yhteyksiä ulkomaailmaan, kun se oli mahdollista. Ryhmäkodissa

"Ryhmäkodissa ei voinut poikkeusolojen aikaan vierailla asukkaiden kodeissa, vaan tapaamiset pidettiin monitoimitilassa tai ulkona. Myös ulkoileminen oli tärkeää."

ei voinut poikkeusolojen aikaan vierailla asukkaiden kodeissa, vaan tapaamiset pidettiin monitoimitilassa tai ulkona. Myös ulkoileminen oli tärkeää.

– Asukkaiden kanssa on lähdetty ulos. Osa on tosin halunnut mennä yksinkin. Ulkoilmas-
sa on voinut rupatella. Näin on menty ympäri
vuoden, kertoo Korhonen.

Pirinen ja Korhonen nostavat esiin myös työ-
paikan hengen koronavuoden aikana.

– Tuettiin toinen toisiamme, iloitsee Korho-
nen.

Arjen useat mullistukset

Rauli Jalon arki muuttui koronan myötä mo-
nella tavalla. Hänen mukaansa tämä näkyi
ennen kaikkea tapahtumien peruuntumisina
ja erilaisina rajoituksina. Yksinäisyyskin vai-
vasi häntä.

– Ihmiset olivat erillään. Pystyin kuitenkin vä-
hän tapaamaan sukulaisia ja ystäviä, Jalo
kertoo.

Koronavuosi oli Jalon mukaan kaksijakoinen.
Vaikka hän totesi jaksaneensa vuoden läpi, oli
se silti tylsä ja ikävä.

**Työntekijät tukevat asukkaita päivittäisessä toiminnassa. Tässä luetaan päivän lehteä taktiilisti
kädestä käteen viittoen.**

– Aikaisemmin oli riittävästi tekemistä, mutta nyt ei oikein tiedä, milloin toimintaa tulee takaisin.

Toimintakeskuksen henkilökunta saa Jalolta kiitosta. Hänen mielestään heiltä saatu tuki oli hyvää ja vuodesta selvittiin. Lehtiä on viitottu taktiilisti ja arjessa on ollut ulkoaktiviteetteja.

– Olen päässyt ulkoilemaan. Minulle on viitottu taktiilisti ja opastettu. Jotkut työntekijät ovat harjoitelleet kanssani taktiilia viittomista.

Jalo mainitsee myös turvallisuuden Toimintakeskuksella.

– Turvallisuus oli hyvin huomioitu. Paikka on turvallinen asua.

Peruuntumiset harmittivat

Seppo Kamppiselle vuosi jäi mieleen monista peruuntuneista tapahtumista, mikä harmitti

häntä suuresti. Lisäksi ihmisten tapaaminen vaikeutui.

– En voinut tavata läheisiä ja etäisyyttä piti olla muihin ihmisiin. Riski saada tartunta oli suurempi taktiilina, Kamppinen muistelee.

Tulkkeja sai Kamppisen mukaan tilattua aiempaa vähemmän. Tulkki tulkkasi hänelle esimerkiksi lehtiä ja oli mukana liikunnassa.

Vuoteen mahtui myös ilonvälähdyksiä joulusta, josta Kamppiselle jäi hyvät muistot.

– Sain postikortin eräältä ihmiseltä joulun aikaan. Lisäksi pieni joululahja toi iloa elämään.

Myös Kamppinen kiittelee Toimintakeskuksen väkeä menneen vuoden osalta.

– He auttoivat minua viime vuonna ja olen saanut apua. Olen ollut hyvin tyytyväinen työntekijöihin.

Kuurosokeiden Toimintakeskuksella on ollut hiiljaisempaa korona-aikana.

Aluepalvelut –yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa

Palveluasiantuntijat ovat käytettävissä koko Suomen alueella kuulonäkövammaan liittyvissä kysymyksissä.

Teksti: Taru Kaaja, järjestöpäällikkö

Suomen Kuurosokeat ry:llä on viisi aluetoimistoa, ja ne sijaitsevat Helsingissä, Jyväskylässä, Kuopiossa, Oulussa ja Tampereella. Alueellisen jaon myötä voidaan palvella kattavasti koko Suomen alueella.

Kuusi palveluasiantuntijaa on kaikenikäisten kuulonäkövammaisten, heidän perheidensä ja lähipiirinsä sekä viranomaisten käytettävissä. Palveluasiantuntijat ohjaavat palveluihin ja neuvovat kuulonäkövammaan liittyvissä asioissa, kuten vammais-, asumis- tai tulkospalveluasioissa sekä muutoksenhaussa viranomaispäätöksiin.

"Korona-aikana asioiden hoidossa käytettiin myös kirjeitä, joita lähetettiin asiakkaille normaalia enemmän. Kirjeellä lähestyminen on monelle vanhemmalle henkilölle se helpoin tapa saada tietoa asioista."

Asiakaskontaktien määrä säilyi vuonna 2020 lähes ennallaan. Työ toteutettiin tarkasti koronarajoituksia ja ohjeita noudattaen. Yksilöllistä ohjausta, neuvontaa ja tukea annettiin yhteensä 2595 kertaa. Koronan myötä siirryttiin kuitenkin enemmän asiakkaiden etäohjaukseen. Niistä asiakkaiden asioita hoidettiin etäkontaktilla 1259 kertaa (puhelu, tekstiviesti, WhatsApp, videopuhelu, sähköposti).

Joitakin kotikäyntejä korvattiin esimerkiksi niin, että asiakas tilasi itselleen tulkin kotiin, ja asia hoidettiin tulkatun puhelun kautta. Lisäksi kokeiltiin uutta toimintatapaa, jossa asiakkaalle viitottiin kodin tai palvelutalon ikkunan läpi. Taktiileihin asiakkaisiin oltiin yhteydessä myös omaisen ja tulkin tai palvelutalon ohjaajien kautta. Korona-aikana asioiden hoidossa käytettiin myös kirjeitä, joita lähetettiin asiakkaille normaalia enemmän. Kirjeellä lähestyminen on monelle vanhemmalle henkilölle se helpoin tapa saada tietoa asioista.

Verkostoyhteistyö siirtyi lähes kokonaan etäpalavereiksi, ja näin matkustamiseen ei kulunut enää työaikaa. Säästyvä aika pystyttiin hyödyntämään asiakastyöhön.

Koronasta huolimatta järjestettiin muutamia alueellisia tapahtumia, joihin liittyi vertaistuellisen tapaamisen lisäksi myös tiedotusta ajankohtaisista asioista. Tapahtumista osa oli asiakkaille suunnattuja ja osa yhteistyökumppaneille ja verkostoille.

Kuntoutuksesta tukea arkeen

Suomen Kuurosokeat ry järjestää kuurosokeille ja kuulonäkövammaisille Kelan moniammatillista yksilökuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta. Kuntoutuksella on tärkeä rooli myös vertaistuen mahdollistajana.

Teksti: Jaakko Evonen, sisällöntuottaja

Kuvat: Eerika Väisänen ja Liisa Romo

Suomen Kuurosokeat ry toteuttaa Kelan moniammatillista yksilökuntoutusta kaikenikäisille kuulonäkövammaisille ja kuurosokeille. Kuntoutusta on mahdollista saada myös yli 65-vuotiaana. Tällöin kyseessä on Kelan harkinnanvarainen kuntoutus. Koronatilanteesta huolimatta kuntoutusta pystyttiin järjestämään Kuurosokeiden Toimintakeskuksella.

Millaisia kokemuksia kuntoutujilla oli Suomen Kuurosokeat ry:n toteuttamasta kuntoutuksesta? Seuraavassa on Kelan harkinnanvaraisella kuntoutusjaksolla Kuurosokeiden Toimintakeskuksella vuonna 2020 ja alkuväestä 2021 mukana olleiden näkemyksiä.

Oppeja puhelimesta pistekirjoitukseen

Terttu Leväniemi oli Kuurosokeiden Toimintakeskuksella kuntoutuksessa ensimmäistä kertaa. Ensimmäinen kuntoutusviikko oli elokuussa 2020. Kuntoutuksessa hän sai ohjausta matkapuhelimen käyttöön. Luvassa on vielä tutustumista pistekirjoituksen maailmaan. Hän kertoi aluksi jännittäneensä kuntoutukseen tuloa.

– Positiivisin mielin olen kuitenkin ollut täällä. Myöhemmin onkin ollut helpompi tulla uudelleen. Kuntoutuksen työntekijät ovat ihania, Terttu kiittelee.

Myöskään **Taisto Pollari** ei ole ollut aiemmin kuntoutuksessa Kuurosokeiden Toimintakeskuksella. Tavoitteena on saada lisää tuntea pistekirjoituksen maailmaan. Myös tietokoneen ja puhelimen käyttöä käytiin jaksoilla läpi.

– Olen tyytyväinen kuntoutukseen. Tavoitteet ovat täyttyneet yli odotusten. Lisäksi täällä on erittäin hyvin järjestetty koronaan liittyvät turvallisuusasiat, Pollari toteaa.

Pollari kertoi saaneensa Keski-Pohjanmaan Näkövammaiset ry:ltä toiveen, että hän voisi jatkossa ohjata yhdistyksen jäseniä pistekirjoituksessa. Hän onkin oppinut pistekirjoitusta hyvin nyt meneillään olevalla kuntoutusjaksolla. Jäljellä on vielä yksi kuntoutusviikko.

Tietokoneen käyttövinkkejä

Eila Eerolan kuntoutusjakso on päättymässä. Ohjelmassa on ollut tietokoneeseen liittyvien asioiden kertaamista.

– Haluan pärjätä kotona ja saada tietoa asioista. Olemme käyneet läpi näppäinkomentoja ja sähköpostin lähettämistä.

Eilan näkötilanne on nyt huonontunut. Siksi valaistusasiat ovat tärkeällä sijalla.

– Olen toivonut saavani lisävaloja kotiini sekä harjoitusta otsalampun käyttöön.

Eilalla on ollut muitakin haastavia asioita arjessaan. Hänellä oli pitkäaikainen avustaja kymmenen vuotta, mutta nyt avustajat ovat vaihtuneet. Heillä ei ole ollut vielä tietoa, mitä kaikkea kuulonäkövamma tarkoittaa.

Itse kuntoutuksesta ja sen koronaturvallisuusjärjestelyistä Eilalla on vain hyvää sanottavaa.

– Turvallisuus kuntoutuksessa on huomioitu oikein hyvin. Täällä tapaa myös ihania työntekijöitä.

Neuvoja matkapuhelimen hankintaan

Riitta Åker on käynyt Kuurosokeiden Toimintakeskuksen kuntoutuksessa useamman kerran. Tällä kertaa tärkeimpänä aiheena oli matkapuhelin.

– Haluaisin oppia kunnolla älypuhelimien käytön. Nyt kuntoutuksessa löydettiin sopiva malli, jonka voisin hankkia, Riitta iloitsee.

Riitta antaa henkilökunnalle kiitoksia menneestä jaksosta. Kehuja häneltä saavat myös mukavat kuntoutuskaverit sekä koronaturvallisuus Toimintakeskuksella.

– Kuntoutuksessa on ollut turvallista ja on tärkeää saada vertaistukea, Riitta toteaa lopuksi.

"Haluaisin oppia kunnolla älypuhelimien käyttöä. Nyt kuntoutuksessa löydettiin sopiva malli, jonka voisin hankkia."

Vertaistueella on suuri merkitys

Vertaistukea ei ole helposti saatavilla etenkin pienemmillä paikkakunnilla. Kuulonäkövammaisten kuntoutuksella on tärkeä rooli vertaistuen mahdollistajana. Vertaisten tapaaminen ja kokemusten vaihto on merkittävää.

Haastatteluun osallistuneet kuntoutujat kertovat, että kuntoutusviikoilla ryhmäkokoo on ollut sopiva. Kuntoutujat ovat ennättäneet tutustua toisiinsa, eikä kukaan ole jäänyt porukan ulkopuolelle: "Ollaan kaikki yhtä". Kuntoutujat kannustavat ehdottomasti hakemaan harkinnanvaraista kuntoutusta toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

Yksilökuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta

Suomen Kuurosokeat ry toteuttaa Kelan rahoittamaa vaativaa lääkinällistä moniammatillista yksilökuntoutusta ja harkinnanvaraista moniammatillista yksilökuntoutusta kaikenikäisille kuulonäkövammaisille ja heidän perheilleen. Valtakunnalliset kuntoutuspalvelut on

tarkoitettu vastavammautuneille, kuulonäkövammaisille ja kuulonäkövammaisille monitarpeisille henkilöille.

Kuntoutus toteutetaan Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella.

Videotuotantoa poikkeusoloissa

Sähköisten viestintäkanavien rooli kasvoi koronavuonna. Uusia sosiaalisen median kanavia otettiin käyttöön ja videotuotanto vilkastui.

Teksti: Jaakko Evonen

Kuva: Pixabay

Vuosi 2020 muistetaan poikkeusoloistaan koronaviruspandemian vuoksi. Tämä osaltaan vaikutti myös viestinnän työskentelyyn.

Lehtituotanto koki koronan vuoksi haasteita, koska kasvokkain tapahtuvia haastatteluja pystyttiin tekemään aiempaa vähemmän. Tilalle tuli entistä enemmän puhelin- ja sähköpostihaastatteluja. Suunnitellut julkaisut saatiin hoidettua kuitenkin aikataulujen mukaan.

Sähköisten viestintäkanavien rooli kasvoi kuluneena vuonna. Päivitimme aktiivisesti verkkosivujamme ja sosiaalisen median kanavia. Ilahduttavaa oli, että etenkin Instagramissa tuli paljon uusia seuraajia.

Isoimman haasteen koin, kun sain tehtäväkseni valmistella Helen Kellerin päivän videomateriaalia. Tapahtumaa ei voitu järjestää tuttuun tapaan fyysisesti paikan päällä, vaan verkossa. Suuri apu videon valmistumisessa tuli järjestön vapaaehtoisilta kuurosokeilta. Moni lähetti videotervehdyksiä päivän kunniaksi. Lisäksi heitä osallistui tietoiskun tekemiseen ja arjen kuulumisten kertomiseen. Taideteoksiakin saatiin mukaan näkyville, musiikkia unohtamatta.

Projekti osoitti miten tärkeitä järjestölle vapaaehtoiset ovat.

Suomen Kuurosokeat ry

lukujen valossa

TOIMINTAKERTOMUS TILIKAUDELTA 01.01.–31.12.2020

Suomen Kuurosokeat ry:n tulot olivat yhteensä 4,15 miljoonaa euroa ja kulut 4,1 miljoonaa euroa. Liikevaihto laski edellisvuodesta. Koronavuodesta huolimatta tulos oli noin 50 000 euroa ylijäämäinen.

Taloudellinen tulos

Suomen Kuurosokeat ry:n ylijäämä oli tilikauden lopussa 50 839,74 euroa (edellisen vuoden 2019 vertailutiedot sulkeissa, ylijäämä 83 027,28 euroa). Taseen loppusumma oli 4 746 149,94 (4 741 512,83) euroa. Käyttämättömiä STEAn yleis- ja kohdennettuja avustuksia oli 553 348 (310 310) euroa.

Tulos muodostui kuntoutumis- ja asumispalveluiden ylijäämästä 54 864 (37 240) euroa, järjestötoiminnan alijäämästä -222 (-5 691,07) euroa, rahastojen alijäämästä -9 465 (-23 984) euroa ja varainhankinnan ylijäämästä 5 663 (149 843) euroa.

Varainhankinnan tulos muodostui yhdistyksen saamista lahjoituksista ja Danske Bankissa olleen sijoitusrahaston myyntivoitosta. Rahastoista maksettiin kuurosokeille avustuksia, lisäksi rahankeräysluvan tuotoilla hankittiin tietotekniikkaa ja kalusteita.

Yleisavustuksella katettiin yleisavustettavan toiminnan kulut. Yleisavustusta jäi käyttämättä 284 484 (208 185) euroa. Käyttämättömän avustuksen määrä on kasvanut, koska koronapandemian takia ei voitu toteuttaa kaikkia suunniteltuja lähikoulutuksia, kokouksia ja -tapahtumia. Lisäksi STEA on rajoittanut avustuksen käyttöä siten, että vain puolet yleishallinnon kuluista voidaan kattaa

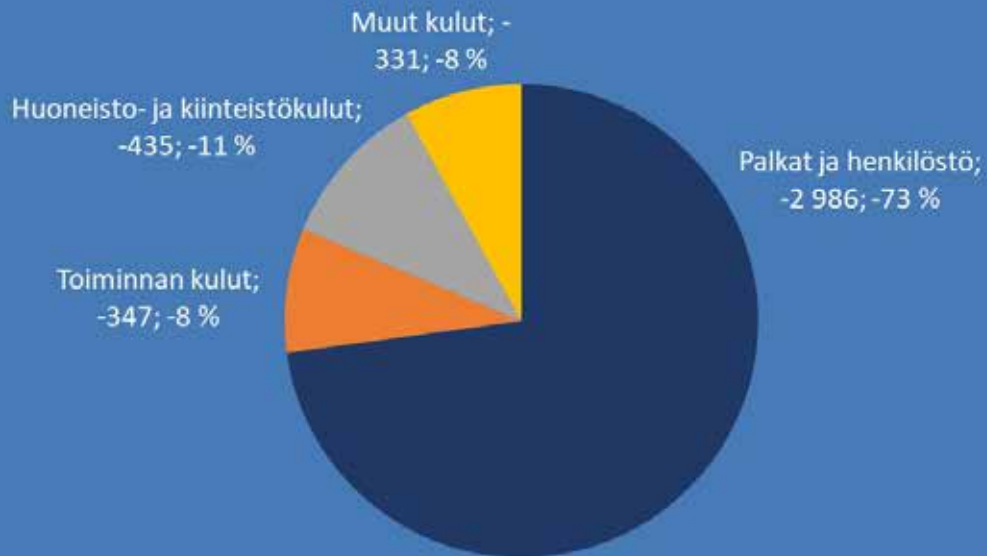
yleisavustuksella. Aiemmin yleisavustuksella katettuja yleishallinnon kuluja siirtyi omarahoituksella katettavaksi 140 568 (132 440) euroa.

Suomen Kuurosokeat ry:n tulot olivat yhteensä 4,15 miljoonaa euroa (4,8 miljoonaa euroa). Kulut olivat 4,1 miljoonaa euroa (4,7 miljoonaa euroa). Pitkäaikaista vierasta pääomaa 31.12.2020 oli 629 170 euroa (679 515 euroa). Vieras pääoma on pankkilaina Nordeasta. Lainalla rahoitettiin vuonna 2018 yhdistyksen lyhytaikaismajoitustilojen saneeraus.

Toiminnan rahoitus muodostui seuraavasti: STEA 1 168 348 euroa, 28 % (1 496 382, 31 %), kuntien maksamat palvelumaksut 2 192 880 euroa, 53 % (2 251 022, 47 %), Kela 322 705 euroa, 8 % (350 199, 7 %) ja vuokratuotot 263 867 euroa, 6 % (267 146, 6 %). Muut tuotot yhteensä 202 419 euroa, 5 % (413 023, 9 %), tulevat muun muassa sairaalalaskutuksesta, kaupunkien avustuksista, lahjoituksista ja muun toiminnan tuotoista.

Palkat ja henkilöstökulut olivat suurin kuluerä 2 986 162 euroa, 73 % (3 264 537, 70 %) kokonaiskuluista. Toiminnan kulut olivat 347 385 euroa, 8 % (554 844, 12 %) kokonaiskuluista. Toiminnan kuluissa säästöjä on tullut matka- ja majoituskuluista. Huoneisto- ja kiinteistökulut olivat 435 162 euroa, 11 % (456 083, 10 %) kokonaiskuluista. Huoneistokuluja on

KULUT 2020 (1000 eur)

TUOTOT 2020 (1000 eur)

pienentänyt Jyväskylän ja Helsingin toimistojen tilojen pientyminen. Muut kulut olivat yhteensä 330 671 euroa, 8 % (419 281, 9 %) kokonaiskuluista. Säästöjä on tullut tapahtumakuluista.

Koronapandemian takia ryhmätoiminta ja kokoontumiset jouduttiin rajaamaan minimiin kaikissa toiminnoissa, minkä takia kursseja ja tapahtumia peruttiin. Toiminnassa otettiin käyttöön etätyökaluja siltä osin kuin niiden käyttö oli mahdollista. Henkilöstöä myös lomautettiin ryhmätoimintojen osalta. Asumisen palveluissa lisättiin henkilösuojainten käyttöä ja desinfiointia sekä rajoitettiin vierailuja viranomaisohjeiden mukaan. Kela keskeytti kuntoutuspalvelut huhti- ja toukokuun ajaksi.

Suomen Kuurosokeat ry:n johto ja tilintarkastajat

Hallituksen jäsenet olivat: Tuula Hartikainen, puheenjohtaja, Ulla Kungas, varapuheenjohtaja, Elina Hujala, Esko Jäntti, Saini Lepistö, Mirva Messala ja Leila Rytimaa.

Vuoden aikana valmisteltiin organisaatiouudistus, joka tuli voimaan vuoden 2021 alussa. Järjestötoiminnasta vastasi talous- ja hallintopäällikkö Janika Lanne ja kuntoutumis- ja asumispalveluista palvelujohtaja Risto Hoikanen.

Yhdistyksen tilintarkastajayhteisönä toimi Tilintarkastusrengas Oy, tilintarkastaja HT Matti Koskelainen.

Henkilöstö

Suomen Kuurosokeat ry:n henkilökunnan määrä kokoaikaisiksi laskettuna oli yhteensä 75 (76). Palkat ja palkkiot ilman sosiaalikuluja olivat yhteensä 2,5 miljoonaa euroa (2,7 miljoonaa euroa).

Katsaus tulevaan kehitykseen

Tavoitteina ovat toiminnan vakauttaminen ja kehittäminen isojen muutosten jälkeen. Yhdistys täyttää 50 vuotta vuonna 2021.

Kuurosokeustietoisuutta lisätään järjestämällä valtakunnallisesti tilaisuuksia. Yhdistyksen uuden strategian toteutusta jatketaan. Vuoden 2021 painopistealue on tunnettuuden ja jäsenmäärän lisääminen sekä uusien kuurosokeiden saaminen palveluiden piiriin. Myös 50-vuotisjuhlavuosi huomioidaan yhdistyksen kaikissa toiminnoissa. Koronarajoitusten aikana yhdistys otti käyttöön etätyökaluja. Tavoitteena on etäpalveluiden lisääminen toiminnassa silloin, kun se on mahdollista, esimerkiksi etäkoulutukset ja verkostokokoukset. Tehdään yhteistyötä muiden aistivammaisjärjestöjen kanssa. Vaikutetaan aktiivisesti muiden vammaisjärjestöjen kanssa vammaisten oikeuksien toteutumiseen ja seurantaan.

Suomen hallitusohjelmassa "*Osallistava ja osaava Suomi*" on painotettu niitä asioita, jotka ovat myös kuurosokeiden arjessa tärkeitä. Lisäksi YK:n vammaissopimus on edelleen keskeisessä roolissa yhdistyksen vaikuttamistyössä.

Yhdistys on aktiivisesti mukana asumisen palveluiden ja kuntoutuksen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Palveluiden laadun varmistamiseksi huolehditaan henkilöstön osaamisesta, toiminnan kehittämisestä sekä asianmukaisen tilojen ylläpidosta. Tavoite on saada kaikkiin Toimintakeskuksen asuntoihin asukkaat.

STEAvustaa vuoden 2021 toimintaa yhteensä 1 357 000 eurolla seuraavasti: Yleisavustus yhdistyksen toimintaan on 375 000 euroa (390 000). Kohdennetut AK-avustukset ovat yhteensä 982 000 euroa (1 007 000). Avustukset laskevat. Ainoastaan kommunikaatio- ja palveluiden avustus nousi.

STEArahoituksen väheneminen vaatii sopeutustoimia. Siksi on tärkeää, että saadut rahat ohjataan kuurosokeiden hyödyksi ja tuotetaan välttämättömimmät palvelut kuurosokeille mahdollisimman taloudellisesti.

Kuvituskuva: Pixabay.

Oikeuksienvallvonnan lausuntoja ja kannanottoja 2020

Oikeuksienvallvonta seuraa, kuinka kuurosokeiden kaksoisaistivamma ja sen seurannaisvaikutukset huomioidaan lainsäädännössä ja palveluiden kehittämisessä. Oikeuksienvallvonnan lausunnoissa otettiin kantaa muun muassa sote-uudistukseen ja liikennepalvelulain uudistukseen.

Sote-uudistus

- Lausunto asiakasmaksulaista (sosiaali- ja terveysministeriö)

- läkkäiden laatusuositus 2020-2023 (sosiaali- ja terveysministeriö)

- Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi (ns. sote-uudistus)

- Sosiaalihuollon asiakirjarakenteet, vammaispalvelun asiakirjat (THL)

- *Lausunto liittyen iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamiseen (sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö)*

Suomen Kuurosokeat ry:n oikeuksienvälön työröhmä antoi lausuntonsa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaaksi lainsäädännöksi.

Totesimme, että soteuudistus ei vähennä eriarvoisuutta, jos palveluissa ei huomioida yksilöllisiä tarpeita. Rahoitusmalli ei myöskään huomioi riittävästi vammaispalveluja runsaasti käyttäviä henkilöitä, sillä 80 % rahoituksesta esitetään tulevaaksi sairastavuuden perusteella. Olimme myös huolissamme sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun ja päätöksenteon siirtämisestä kauemmaksi asiakkaasta.

"Ilmaisimme huolestamme siitä, että asiakkaat voivat tipahtaa pois palveluiden piiristä, kun sosiaali- ja terveyspalvelut kuuluvat maakunnalle ja terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnalle."

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa palveluiden kielellistä yhdenvertaisuutta ei ole huomioitu riittävästi tulkkauspalvelua käyttävien kuulonäkövammaisten ja kuurosokeiden henkilöiden kohdalla. Tulkkauspalveluita tulisi järjestää aina asiakkaan tilanteen mukaan. Esityksessä oleva sanamuoto (palveluja annettaessa on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta) ei ole riittävän velvoittava.

Uudistuksessa on myös huomioitava tulkkauspalvelun kustannukset.

Ilmaisimme huolestamme siitä, että asiakkaat voivat tipahtaa pois palveluiden piiristä, kun sosiaali- ja terveyspalvelut kuuluvat maakunnalle ja terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnalle.

Digitaalisten palvelujen kohdalla tulisi huomioida tulevien palveluiden saavutettavuus sekä kuulon että näön apuvälineillä samanaikaisesti. Erityisryhmille, kuten kuurosokeille ja kuulonäkövammaisille, tulisi budjetoida riittävät resurssit palvelujen käytön opastamiseen.

Aistivammainen, esimerkiksi kuurosokeiden tai kuulonäkövammaisten asiakkaiden kohdalla vamma ei ikääntymisen myötä katoa. On tärkeää huomioida vamma ikääntymisen ohella toimintakykyä heikentävänä tekijänä. Aistivamman seurannaisvaikutukset yleensä korostuvat ikääntymisen myötä. Ikääntyneiden aistivammainen haasteet päivittäisessä selviytymisessä korostuvat, mutta katsotaan helposti ikääntymisen tuomiksi haasteiksi.

Palveluympäristön tulee ottaa huomioon myös ihmisen luontainen tarve tulla kuulluksi ja ymmärretyksi. Tämä on otettava huomioon valitessa aistivammaiselle ikääntyvälle palvelumuotoa.

Tulkkauspalvelu

- *Tulkkauspalvelun markkinakartoitus (Kela)*

- *Kommentit epidemia-aikaisesta etätulkkauspalvelusta (Kela)*

Korona-aikana Kela laajensi mahdollisuutta etätulkkaukseen ja selvitti etätulkkauksen toimivuutta kyselyn perusteella. Osalle kuurosokeista asiakkaista etätulkkaus ei sovellu, koska he käyttävät taktiilia kommunikointia tai tarvitsevat opastusta ja kuvailua. Etätulkkauksen toimiminen vaatii tulkkausmenetelmän sopivuuden lisäksi toimivat laitteet ja yhteydet sekä käytön osaamisen, mitä ei ole kaikilla. Etätulkkauksen kautta on myös vaikea välittää tunnetiloja, ilmeitä ja eleitä.

"Osalle kuurosokeista asiakkaita etätulkkaus ei sovellu, koska he käyttävät taktiilia kommunikointia tai tarvitsevat opastusta ja kuvailua. Etätulkkauksen toimiminen vaatii tulkkausmenetelmien sopivuuden lisäksi toimivat laitteet ja yhteydet sekä käytön osaamisen, mitä ei ole kaikilla."

Liikennepalvelulaki

- *Liikennepalvelulain uudistus (taksilain arvio-
muistio) (liikenneministeriö)*

- *Liikennepalvelulain uudistus (ns. taksilaki, eli
luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle
laeiksi liikenteen palveluista annetun lain, tieliik-
kennelain 155§:n sekä ajoneuvolain 25 ja 27 a §:n
muuttamisesta (liikenne- ja viestintäministeriö)*

- *Lausunto taksiliikenteen määräyksistä: kuljetta-
jakoulutus, erityisryhmien kuljettajakoulutus. (Lii-
kenne- ja viestintävirasto Traficom)*

Korostimme taksinkuljettajien koulutuksen tärkeyttä, jotta asiakas kokee taksipalvelut laadukkaana ja turvallisena sekä sujuvana. Järjestö kiinnitti huomiota siihen, että taksikuljettajien koulutusorganisaatiolla tulee olla riittävä tietotaito näkövammaisten ja kuulonäkövammaisten henkilöiden kohtaamisesta sekä heidän erityistarpeistaan. Mikäli koulutusorganisaatio tarvitsee tähän lisäpe-
rehdytystä, vammaisjärjestöillä ja vammais-
neuvostoilla on omiin kohderyhmiinsä liittyvä
erityisosaaminen, jota koulutusorganisaatiot
voivat hyödyntää.

Asiakkaan ei pidä erityisryhmään kuulumisen vuoksi joutua maksamaan lisähintaa esimerkiksi autoon avustamisesta. Lisäksi taksisovellusten tulee olla erityisryhmille saavutettavina.

Muut

- *Lausunto usean kielen merkitsemisestä
väestötietojärjestelmään (oikeusministeriö)*

- *Kansallisen perus- ja ihmisoikeustoiminta-
ohjelman valmistelu 2020-23, sidosryhmien
kuuleminen -kysely*

- *Lausunto oppivelvollisuuden nostamisesta
(Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen
esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi
siihen liittyviksi laeiksi) (opetusministeriö)*

- *Kuluttajan- ja asiakkaansuojan parantami-
nen henkilöön kohdistuvissa palveluissa*

- *Palaute viittomakielisistä ohjelmista (Yle,
saavutettavuusvastaava)*

Suomen Kuurosokeat ry kannattaa äidinkielen ja asiointikielen merkintää samalla tavalla kuin nykyään. Lisäksi pitäisi olla mahdollisuus merkitä väestötietojärjestelmään yksi tai useampi kotikieli, esimerkiksi viittomakieli. Usean kielen merkitseminen väestötietojärjestelmään parantaa henkilön tiedonsaantia.

Aistivamman henkilön kommunikoinnin tuottamis- ja vastaanottamistavat voivat olla erilaisia. Kuulovammainen henkilö voi tuottaa itse puhuttua suomen kieltä, mutta vastaanottaa suomalaista viittomakieltä. Olisi hyvä merkitä kielten lisäksi myös, millä tavoin henkilö toivoo saavansa viranomaistiedotteet.

Vammaisfoorumin lausunnot

Olimme mukana Vammaisfoorumin lausunnoissa koskien esimerkiksi kuntoutusta, Ylen strategiaa, taksiliikenteen hinnoittelua ja koronapandemian jälkihoitoa.

Suomen Kuurosokeat ry

Insinöörinkatu 10, 33720 Tampere, www.kuurosokeat.fi

